

“... ”

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun kanun yolu değerlendirme formu başlıklı 28. maddesinin son fıkrası “Soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir.” şeklindedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkı başlıklı 6. maddesinde “Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.” hükmüne yer verildiği, Anayasanın Hak arama hürriyeti başlıklı 36. maddesinin 1. fıkrasının “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” şeklinde olduğu, Anayasanın 141. maddesinin son fıkrasının “Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” şeklinde olduğu, bu kapsamda yargılamanın makul sürede yapılması gerektiği ve makul sürede yargılamanın adil yargılanma hakkının zorunlu unsuru olduğu noktasında tereddüt bulunmamaktadır.

Adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılamanın sağlanması için tedbir alınması olağandır. Bu tedbirler dava taraflarından kaynaklı gecikmeler için alınabileceği gibi doğrudan yargılama mercileri içinde alınabilir. Yargılama mercileri yönünden yargıda hedef süre uygulamasından öncede makul sürede yargılamaların tamamlanmasına yönelik teftiş ve disiplin incelemeleri yapılabilmekteydi. Yargıda hedef süre uygulaması da makul sürede yargılama açısından alınabilecek tedbirlerden biri olarak yürürlüğe girmiştir. Yargıda hedef süre uygulamasında; suç türleri gibi objektif kriterlerin yanında mahkemelerin iş durumu vs. sübjektif hususlarda gözetilerek hedef süreler belirlenmesi durumunda verimli sonuçlarda elde edilebilecektir.

Yargıda hedef süre uygulamasının yasal dayanağı 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun kanun yolu değerlendirme formu başlıklı 28. maddesinin son fıkrasıdır. Yargıda hedef süre uygulamasına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı tarafından Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (bundan sonra yönetmelik olarak anılacaktır) düzenlenmiş olup yönetmeliğin Adalet Bakanı tarafından yürütülmesi öngörülmüştür. Yönetmelikte hedef süre, soruşturma, kovuşturma veya yargılamaların tamamlanmasında gözetilen, ilgilileri için hak doğurmayan, yargısal süreçleri iyileştirmeyi amaçlayan ve Kurul'un görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenen süre olarak tanımlanmıştır. Yine Yönetmeliğin 7. maddesinde “Ceza mahkemelerinde, sanık, müdafî veya kanuni temsilcisine iddianame ekinde hedef süreyi içeren belge gönderilir; şikâyetçi, mağdur, suçtan zarar gören, malen sorumlu veya vekiline ise duruşma gününü bildiren çağrı kâğıdıyla gönderilir” hükmüne yer verilmiştir. Yine yönetmeliğin 8. maddesinde “Belirlenen hedef süreler Bakanlık Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığınca UYAP'a işlenir. Hedeflenen sürede sonuçlanmayan her bir dava ve soruşturma dosyasına ilişkin gecikme nedenleri 30/9/2016 tarihli ve 29843 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kanun Yolu Değerlendirme Formlarının Düzenlenmesine İlişkin Yönetmelikte gösterilen değerlendirmeye esas olmak üzere dosyayı muktezaya bağlayan başkan, üye, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından UYAP'ta ilgili ekrana işaretlenir.” Şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Uygulamada hedef süre içinde yargılama tamamlanamaz ise ilgili ekrandan hakim tarafından gerekçe/açıklama girilmesi gerekmektedir. İlgili açıklama girilmeden sistem gerekçeli kararın onaylanmasına izin

vermemektedir. Yukarıda açıklandığı üzere yönetmelik hükümleri de gözetildiğinde yargıda hedef süre ilgililere bildirilen, ilgililere hak doğurmamakla birlikte ilgililer nezdinde beklenti oluşturan, bir nevi ceza yargılaması taahhüdü niteliğindedir. Yani Yargıda hedef süre yalnızca hakimler yönünden bir terfi kriteri olmayıp maddi anlamda ceza yargılaması kuralıdır. Şu hususu belirtmek gerekir ki adı geçen yönetmelik düzenlenmemiş olsaydı dahi hakimlerin belirli sürelerde yargılamayı bitirmesini öngörmesi ve hakimlerin de bu sürede yargılamayı bitirmeye çalışmak durumunda kalacakları için yargıda hedef sürenin maddi anlamda ceza yargılaması kuralı niteliği taşıdığı açıktır. Bu kapsamda yargıda hedef süre 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun kanun yolu değerlendirme formu başlıklı 28. maddesinde düzenlenmiş ise de maddi anlamda ceza yargılaması kuralıdır.

Yargıda hedef süre uygulaması makul sürede yargılama açısından alınabilecek tedbirlerden biri olmakla birlikte bu sürelerin kimin tarafından belirleneceği önem arz etmektedir. Nitekim hedef süreler yargı yetkisinin kullanımına ilişkindir. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 28. maddesinin son fıkrasına göre soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecektir. Anılan kanuna göre hedef süreler nihayetinde Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecektir. Yani bu sürenin Hakimler ve Savcılar Kurulunca değil Adalet Bakanlığınca belirlenmesi yasama organınca uygun bulunmuştur. Hakimler ve Savcılar Kurulunun görüşü alınsa da alınan görüşün olumlu olması koşulu aranmadığından Hakimler ve Savcılar Kurulunun görüşüne aykırı olarak hedef süre belirlenebilecektir.

Anayasanın, Mahkemelerin bağımsızlığı başlıklı 138. maddesinin 1. ve 2. fıkrası “Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.” Şeklinde. Yine Anayasanın Yargı bölümü içerisinde yer alan Hakimler ve Savcılar Kurulu başlıklı 159. maddesinin birinci fıkrası “Hâkimler ve Savcılar Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.” Şeklinde. Bu kapsamda yargı yetkisi mahkemelerce kullanılacak olup yargı bölümünde yer alan Hâkimler ve Savcılar Kurulu'da mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre görev yapacaktır. Buna karşın Adalet Bakanlığının yürütme organıdır.

Yargıda hedef süre uygulaması yargılamanın hangi sürede bitirilmesi gerektiğine ilişkin hakimleri de bağlayıcı bir hedef ortaya koymaktadır. Bu kapsamda hedef süre uygulaması yargı yetkisinin kullanımına ilişkin olduğu noktasında tereddüt bulunmamaktadır. Bu kapsamda hedef sürenin yürütme organınca belirlenmesi Anayasa'nın başlangıç kısmında belirtilen kuvvetler ayrılığı ilkesi ile Anayasa'nın 138. maddesinde düzenlenen yargı bağımsızlığı (mahkemelerin bağımsızlığı) ve Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

SONUÇ : Yukarıda arz edilen gerekçeler ve inceleme sırasında res'en nazara alınacak diğer nedenler nazara alınarak, Mahkememizin 2021/67 esas sayılı dava dosyasında uygulanma ihtimali bulunan ancak 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. ve 138. madde hükümlerine açıkça aykırı hükümler içeren 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun kanun yolu değerlendirme formu başlıklı 28. maddesinin son fıkrası “Soruşturma, kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir.” şeklindeki hükmünün “...kovuşturma veya yargılamanın tamamlanması için öngörülen hedef süreler Hâkimler ve

Esas Sayısı : 2021/17
Karar Sayısı : 2021/103

Savcılar Yüksek Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığı tarafından belirlenir.” kısmının İPTALİNE KARAR VERİLMESİ talep olunur.”